

IPA Program prekogranične saradnje Srbija-Crna Gora 2021-2027

Bilten broj 11 avgust 2024.

Nove mogućnosti za razvoj prekograničnog regiona

U okviru Programa prekogranične saradnje Srbija-Crna Gora do sada je raspisano šest javnih poziva u okviru kojih je ugovoreno 64 projekta ukupne vrijednosti od preko 15,4 miliona. Trenutno je u toku imlementacija 12 projekata ugovorenih u okviru Trećeg poziva IPA 2014-2020.

Prioriteti odabrani za finansiranje u okviru finansijske perspektive 2021-2027 su zapošljavanje, mobilnost radne snage i socijalna i kulturna inkluzija u graničnoj zoni kao i podsticanje turizma i kulturnog i prirodnog naslijeđa.

U svrhu jačanja kapaciteta budućih korisnika, radionica na temu „Priprema prijedloga projekata u okviru Programa prekogranične saradnje Srbija–Crna Gora 2021–2021“ održana je 11. Juna, 2024. godine u Sjenici. U okviru priprema za raspisivanje predstojećeg poziva za dostavljanje prijedloga projekata radionicu su organizovali Ministarstvo za evropske integracije Republike Srbije i Ministarstvo evropskih poslova Crne Gore uz pomoć Zajedničkog tehničkog sekretarijata Programa.

Radionici je prisustvovao preko 40 predstavnika nacionalnih i lokalnih institucija i nevladinih organizacija. Tokom obuke učesnicima je detaljno predstavljen Program prekogranične saradnje dvije zemlje, ključni aspekti projektnog ciklusa i razvijanja projekata, ali i praktični savjeti o načinu apliciranja.

www.cbcsrb-mne.org

www.facebook.com/PrekogranicniProgramSRBMNE

www.cbc-srb-mne.euzatebe.rs/en/

U Novom Pazaru 750 domaćinstva uključeno u primarnu selekciju otpada

Ovog proljeća u Novi Pazar stiglo je 1.500 novih kanti za razvrstavanje reciklabilnog otpada, a 750 domaćinstava uključilo se u sistem primarne selekcije. Cilj je da se procenat prikupljanja unaprijedi za 20% na lokalnu, a inicijativa je dio projekta „BEST Saradnja u upravljanju otpadom – Do održive životne sredine“, koji sprovodi NALED, uz podršku Evropske unije.

Kako bi se uspostavio odgovarajući sistem za upravljanje otpadom, domaćinstva su za početak dobila po dvije kante - žutu za limenke i PET ambalažu i plavu za papir i karton, a projekat se sprovodi u saradnji sa prekograničnim crnogorskim opštinama i u partnerstvu sa Centrom za ekotoksikološka ispitivanja. Pored Novog Pazara, donaciju u vidu kanti za razdvajanje otpada dobiće tokom ljeta i opština Mojkovac, dok će se na unaprjeđenju sistema raditi i u opštinama Kolašin, Bijelo Polje i Tutin na osnovu ugovora koji je potpisan sa Ministarstvom finansija, Sektorom za ugovaranje i finansiranje programa iz sredstava Evropske unije.

Predstavnici JKP-a i JLS su u junu prošli kroz četvrti trening za jačanje kapaciteta zaposlenih u lokalnim samoupravama koji se bave upravljanjem otpadom, jer pored infrastrukture je podjednako važno ulagati u ljude i njihovu edukaciju, a još četiri radionice za unaprjeđenje saradnje sa NVO sektorom su planirane za drugu polovinu godine.

Iz tog razloga, projektni partneri i ostali predstavnici učesnika na projektu će na jesen posjetiti i austrijsku prijestonicu, gdje će iz prve ruke čuti sve o selekciji, sortiranju i reciklaži. Beč je krenuo da radi na odvojenom sakupljanju otpada još početkom osamdesetih godina prošlog vijeka, da bi danas važio za jedan od najčistijih gradova u Evropi, u kome su emisije štetnih gasova za 90 odsto ispod zakonom propisanih graničnih vrijednosti.

- Pored infrastrukture radimo i na podizanju svijesti JKP-ova i građana u regionu, jer je to način da primarna selekcija u potpunosti zaživi. Za Novi Pazar se pravi analiza upravljanja staklenim ambalažnim otpadom, a druge lokalne samouprave dobiće i dokumenta koja se tiču cirkularne ekonomije i uspostavljanja

sistema upravljanja ambalažnim otpadom u Crnoj Gori - rekla je menadžerka za regulatornu reformu u NALED-u Sanja Knežević Mitrović.

Mojkovac će pored 500 kanti, dobiti i horizontalnu presu koja će omogućiti da reciklažno dvorište koje imaju u tom gradu pretvore u reciklažni centar. Benefite od toga imaće i Kolašin i Bijelo Polje, kao korisnici centra. Realizacija ovog projekta pomoći će ovim lokalnim samoupravama i da smanje troškove prevoza otpada do regionalne deponije u Podgorici, kada se zatvori deponija na Tari.

Projekat se implementira u opštinama Mojkovac, Kolašin i Bijelo Polje u Crnoj Gori i Novi Pazar i Tutin u Srbiji a cilj je da kroz saradnju i razmjenu iskustava uče jedni od drugih, razmjenjuju dobre prakse i zajedno brže ojačaju sistem za pravilno prikupljanje i razvrstavanje otpada.

Završna konferencija projekta BEYOND

U Priboju je 26.07.2024.godine održana završna konferencija projekta “BEYOND - Kreiranje podsticajnog poslovnog okruženja za zapošljavanje mladih u prekograničnom području Republike Srbije i Crne Gore”, koji je trajao proteklih 14 mjeseci, imao je za cilj unaprjeđenje inovacija i tehnološkog napretka u pekograničnoj zajednici.

Tokom konferencije, učesnici su imali priliku da čuju inspirativne govore predstavnika partnerskih organizacija, prisustvuju panel diskusijama, kao i da se povežu sa kolegama i partnerima.

Projekat BEYOND je donio značajne rezultate, uključujući doprinos razvoju novih tehnologija, unaprjeđenje saradnje između istraživačkih timova i kompanija, kao i podršku mladim inovatorima.

Kroz projekat su nabavljene dvije robotske ruke koje će biti na raspolaganju profesorima i učenicima srednjih stručnih škola iz Nikšića i Priboja koji će zahvaljujući njima po prvi put imati priliku da praktično primijene naučene koncepte o robotici.

U okviru projekta kreirana je i prekogranična onlajn mentorska platforma (<https://startupuspeh.com>), kao alatka za povezivanje prekograničnih mentora i pojedinaca, startupova i MMSP iz programske oblasti. Ova mreža će podržati više preduzetnika u regionu i unaprijediti postojeće centre novim uslugama.

Projekat su uspješno implementirali Regionalna razvojna agencija Zlatibor, Inovaciono preduzetnički centar Tehnopolis i Privredna komora Crne Gore u okviru Programa prekogranične saradnje Srbija-Crna Gora 2014-2020.

Čista zajednica za održivo okruženje i prirodu – ČISTO

Projekat „Čista zajednica za održivo okruženje i prirodu – ČISTO“ realizuje se u opštinama Gusinje (Crna Gora) i Ivanjica (Republika Srbija) sa ciljem unaprjeđenja zaštite životne sredine u prekograničnom području. Početkom 2024. godine sprovedene su aktivnosti koje su značajno doprinijele poboljšanju infrastrukture za upravljanje komunalnim otpadom i promociji zaštite životne sredine među mladima.

Opština Ivanjica je početkom godine dodatno opremila postojeću komunalnu infrastrukturu kroz nabavku specijalizovanog vozila sa sakupljanje otpada u vrijednosti od 90.500 evra za potrebe JKP “Ivanjica”. Nabavku vozila je su-finansirala Opština Ivanjica u iznosu od 5.159.000,00 RSD.

Takođe, u Opštini Ivanjica je unaprjeđena lokalna infrastruktura za odlaganje komunalnog otpada kroz nabavku i postavljanje drvenih kanti (10) u Parku prirode Golija (SRB) na turističkim lokacijama sa ciljem zaštite prirodnih dobara. Kroz projekat su takođe postavljene i informativno-edukativne table (5) u Parku prirode Golija, kao i na centralnim gradskim lokacijama.

Opština Gusinje i Opština Ivanjica su 5. juna 2024. godine obilježile Svjetski dan zaštite životne sredine (World Environment Day) kroz realizaciju nekoliko aktivnosti u okviru projekta.

U osnovnim školama u Gusinju i Ivanjici 5. jun je obilježen kroz organizaciju Eko kviza sa učenicima od 7-og do 9-og, odnosno 6-og do 8-og razreda. Eko kviz je imao za cilj da učenicima omogući da pokažu svoje znanje o ekologiji i održivom razvoju, ali i da pruži šansu da se kvalifikuju za učešće u Eko kampovima koji će biti organizovani u okviru projekta u obje opštine u narednom periodu. Učešće u kvizu je uzelo ukupno 90 učenika iz 4 osnovne škole.

Takođe, zvanično su predstavljeni i murali koji su oslikani na zidu dvije škole u ovim opštinama, a koji će služiti kao vizuelni podsjetnik budućim generacijama o važnosti očuvanja životne sredine. Murali privlače pažnju i podižu svijest među učenicima, nastavnicima i prolaznicima o ekološkim pitanjima, ali

Serbia – Montenegro

mogu i da prenesu važne poruke o zaštiti životne sredine, reciklaži, očuvanju energije, biodiverzitetu i drugim ekološkim temama.

Realizacija projekta je počela 24. decembra 2022. i trajaće dvije godine, do 23. decembra 2024. godine. Ukupna vrijednost projekta je 389.635 evra, od čega je doprinos Evropske unije 330.800 evra.

Inicijative za poboljšanje zapošljivosti osoba sa mentalnim invaliditetom

Projekat “Granice koje spajaju – Inicijativa za unaprjeđenje zapošljivosti osoba sa mentalnim invaliditetom u Srbiji i Crnoj Gori” je inicijativa usmjerena na unaprjeđenje zapošljavanja osoba sa mentalnim invaliditetom u Srbiji i Crnoj Gori. Cilj projekta je integracija osoba sa mentalnim invaliditetom u radnu sredinu, čime se poboljšava njihov kvalitet života i podstiče socijalna inkluzija. Projekat realizuju tri organizacije: Udruženje Impuls, Dnevni centar za djecu sa smetnjama u razvoju - Nikšić i Humanitarna organizacija “Dečje srce”.

Jedna od ključnih aktivnosti u okviru projekta je branje ljekovitog bilja, koju korisnici sprovode uz pomoć mentora. Ovaj inovativan pristup radnom angažovanju kombinuje elemente rada u prirodi sa unaprjeđivanjem socijalnih vještina, što će za krajnji ishod imati zaposlenje osoba sa smetnjama u mentalnom razvoju na otvorenom tržištu rada.

Projektini tim aktivno radi na uspostavljanju kontakata sa lokalnim poslodavcima. Cilj je informisanje poslodavaca o mogućnostima i prednostima zapošljavanja osoba sa mentalnim smetnjama. U tom smislu obavljani su brojni kontakti i preliminarne razgovori, tokom kojih je poslodavcima prezentovan rezultat dosadašnjih aktivnosti sa korisnicima, tok obuke i realizacije aktivnosti branja ljekovitog bilja, pakovanja i prezentacije na sajmovima u vidu čajeva.

Jedna od značajnih aktivnosti bila je posjeta Etno selu Brezna, koje se nalazi između opština Plužine i Nikšić. Tokom ove posjete se razgovaralo sa vlasnicima Etno sela o prednostima zapošljavanja osoba sa invaliditetom.

Serbia – Montenegro

Projekat “Granice koje spajaju” predstavlja značajan korak ka boljoj integraciji osoba sa mentalnim invaliditetom u društvo. Kroz edukaciju, praktičan rad i aktivno uključivanje poslodavaca, projekat doprinosi stvaranju inkluzivnog radnog okruženja u Srbiji i Crnoj Gori. Evropska unija, kroz IPA Program prekogranične

saradnje Srbija-Crna Gora, omogućava finansijsku podršku koja je ključna za realizaciju ovakvih inicijativa i unaprjeđenje položaja osoba sa invaliditetom u regionu.

U Nikšiću i Priboju održane viteške igre u okviru projekta „Megdan za Ilindan”

Na planini Lukavici kod Nikšića i u Pribojskoj Banji su 1. i 2. avgusta 2024. godine, održane viteške igre u organizaciji Eparhije budimljansko-nikšićke i Turističke organizacije Nikšić, u okviru projekta „Megdan za Ilindan - istorijske manifestacije i turizam na otvorenom“.

Manifestacija je organizovana sa ciljem da doprinese održivoj upotrebi turističkih potencijala programske oblasti kroz zajedničko unaprjeđenje vjerskog, kulturnog i rekreativnog turizma. Projektne aktivnosti su koncentrisane na područje opština Nikšić i Bijelo Polje u Crnoj Gori i opštine Priboj u Srbiji, jer je vjerski, kulturni, istorijski i rekreativni turizam prepoznat kao važan potencijal za razvoj ovih opština.

Organizovanjem nove manifestacije i rekonstrukcijom istorijskih događaja, koji uključuju performere i animatore, uvode se novi kulturni sadržaji u turističku ponudu Nikšića i Priboja. Ovakav pristup privlači pažnju posjetilaca, obogaćuje kvalitet događaja, nudi novu i edukativnu perspektivu, koja akcenat stavlja na istoriju i kulturu.

U okviru manifestacije učestvovao je Svibor savez Srbije, organizacija koja je posvećena promociji i praktikovanju viteške borbe, promociji srednjovjekovne kulture. Za ovu priliku bilo je postavljeno srednjovjekovno selo sa 4 šatora, opremljeno stolovima, klupama, krznom, alatima, prikazujući kako su izgledali stari zanati i srednjovjekovno oružje. Svibor vitezovi su nastupili na otvorenom, u punoj ratnoj opremi, demonstrirajući: viteške borbe mačevima, kopljima, helabardama, sjekirama, turnir sa kopljima, viteško bacanje sjekira, rvanje, bacanje kamena, borbe sa štapovima, obaranje ruku, upotrebu ratnog srednjovjekovnog luka i strijele, masovne borbe vitezova i slično.

Posjetioci su imali priliku da učestvuju u gađanju statične mete, koristeći meke rekvizite i bezbjednu opremu, a iskoristili su priliku da se fotografišu u viteškim kostimima, oklopima i opremi.

Kroz ovaj projekat planirane su i aktivnosti izgradnje pješačkih staza sa dodatnom opremom u manastirskom kompleksu Pribojska Banja, instalacija glamping šatora sa dodatnom opremom u blizini

manastira Samograd u Bijelom Polju i na planini Lukavici u opštini Nikšić, kreiranje programa za istorijske manifestacije, organizacija istorijskih manifestacija u Bijelom Polju i Priboju, uključivanje kreiranih događaja i usluga u akcione planove opština.

Povećanje zapošljivosti mladih u prekograničnom regionu

Projekat „Regionalna akademija za povećanje zapošljivosti NEET mladih“ predviđa primjenu „one-stop-shop“ modela koji obuhvata kurseve mekih, digitalnih i preduzetničkih vještina, a u cilju povećanja zapošljivosti NEET mladih.

Da bi se što kvalitetnije definisao kurikulum programa obuka, neophodno je utvrditi jaz između ponude i potražnje na tržištu rada kroz sprovođenje istraživanja u projektom obuhvaćenim opštinama (Berane, Bijelo Polje i Rožaje u Crnoj Gori i Sjenica, Tutin, Novi Pazar u Srbiji).

Istraživanjem će biti obuhvaćeno minimum 200 predstavnika/ca NEET mladih, malih i srednjih preduzeća, IT kompanija, organizacija civilnog društva i relevantnih institucija.

U toku je sprovođenje fokus grupa gdje će se sa mladima razgovarati o njihovim potrebama, izazovima sa kojima se suočavaju

pri zapošljavanju kao i vještinama koje bi željeli da steknu ili unaprijede kako bi bili konkurentniji na tržištu rada. Pored fokus grupa, istraživanje podrazumijeva i sprovođenje intervjua sa predstavnicima/predstavnica relevantnih institucija na lokalnom nivou, kao i anketnog istraživanja sa potencijalnim poslodavcima, kao upotpunjujuća cjelina usmjerena na mapiranje vještina koje su poželjne na tržištu rada.

Odabrani su i eksperti/ekspertkinje koji/e će u okviru Radne grupe kreirati kurikulume za 7-mjesečni one-stop-shop program, te kreirati dokument (Manifest) sa smjernicama o podsticanju zapošljivosti NEET mladih ljudi u prekograničnom području Sandžaka. Pored članova/članica radne grupe u kreiranje Manifesta biće uključeni svi partneri na projektu i alumni pilot programa „sve na jednom mjestu“ iz prekogranične regije Sandžaka.

Usljediće objavljivanje javnog poziva za 50 NEET mladih koji su zainteresovani da učestvuju u programu obuka, a promocija će, pored kampanje na društvenim mrežama, obuhvatiti i info sesije koje će se održati u svim projektom obuhvaćenim opštinama. Nakon sprovedenog programa obuke, deset mladih ljudi će dobiti jedinstvenu priliku za tromjesečni program stažiranja.

Projekat sprovodi Forum MNE u partnerstvu sa Centrom za omladinski rad (CZOR), Građanskom inicijativnom mladih Rožaje i Kancelarijom za mlade Novi Pazar. Opšti cilj projekta je povećanje zapošljivosti NEET mladih u prekograničnoj regiji Sandžaka kroz promovisanje inovativnih pristupa za sticanje novih znanja i vještina. Projekat teži da pruži podršku mladima u prevazilaženju jaza u vještinama potrebnim za pristup tržištu rada kroz programe izgradnje kapaciteta za unaprijeđenje znanja i vještina za NEET mlade u prekograničnoj regiji Sandžaka.

Zajedničke akcije za razvoj ruralnog turizma

Projekat “Zajedničke akcije za razvoj ruralnog turizma” ulazi u drugu godinu realizacije i pojedini rezultati su već vidljivi i dostupni krajnim korisnicima. U prethodnom periodu sprovedeno je terensko anketiranje subjekata ruralnog turizma u turističkoj zoni Zlatara. Podaci dobijeni tom prilikom, iskorišćeni su za potrebe identifikacije svih potencijala ruralnog turizma ovog područja i predstavljali su osnov za osmišljavanje novih turističkih ruta, koje te potencijale treba dodatno da afirmišu.

Tokom maja meseca zasadene su prve botaničke bašte, pod budnim okom našeg čuvenog narodnog travara Momčila Antonijevića, na Zlataru. Šetnjom planinskim stazama, turisti će se najdirektnije upoznati sa autohtonim biljem ovog područja i saznati osnovne informacije o njegovim ljekovitim svojstvima.

Već u prvim jjetnjim mjesecima, postavljeno je 5 odmorišta, čime je dodatno upotpunjen sadržaj na planinskim stazama i omogućeno šetačima da zastanu i odmore sa na najatraktivnijim lokacijama Zlatara. Odmorišta su vizuelno identična, napravljena od drveta i stilski su uklopljena u planinski ambijent. Na njima je moguće sjesti, okrepiti se, skloniti se od vremenskih uslova, a zatim produžiti dalje, nekom od 5 tematskih staza, koje su istrasirane kroz projekat. Staza Sreće, staza Mirisa, staza Dobrog pogleda, staza Radoinjskih meandara i staza Uživanja, novi su članovi postojeće “porodice” planinskih ruta Zlatara. Kroz projekat je planirano i njihovo obelježavanje turističkom signalizacijom, čime se projektni tim upravo bavi. Ukupnom dužinom od 56 km, nove planinske staze dodatno upotpunjuju turističku ponudu Zlatara.

Najnoviji projektni rezultat jeste nabavka 10 električnih bicikli i isto toliko električnih trotineta, koje će biti moguće iznajmiti za potrebe turističkog obilaska svih lokaliteta. U narednim mjesecima aktivnosti će biti fokusirane na organizaciju edukativnih aktivnosti u svrhu podizanja kapaciteta pružaoca turističkih usluga, sa akcentom na adekvatno prepoznavanje i branje ljekovitog bilja i njegovu upotrebu u domaćoj kuhinji i narodnoj medicini.

Projekat partnerski realizuju Regionalna razvojna agencija za Bjelasicu, Komove i Prokletije, opština Šavnik i Turistička organizacija Zlatar.

www.evropa.gov.rs

www.mei.gov.rs

www.eu.me

www.gov.me/mep

www.cbcsrb-mne.org

[www.facebook.com/PrekogranicniProgram-
SRBMNE](https://www.facebook.com/PrekogranicniProgramSRBMNE)

www.cbc-srb-mne.euzatebe.rs/en/

ZAJEDNIČKI TEHNIČKI SEKRETARIJAT

Zore Tomašević 5
31300 Prijepolje
Republika Srbija

ANTENA

Šukrije Međedovića 1
84000 Bijelo Polje
Crna Gora

jts@cbcsrb-mne.org

Ovaj bilten je proizveden uz finansijsku podršku Evropske unije

Sadržaj biltena je isključiva odgovornost operativnih struktura uključenih u implementaciju IPA Programa prekogranične saradnje Srbija-Crna Gora 2021-2027, te ni na koji način ne odražava stavove Evropske unije.